

Egy átlagos képviselő

A hintaszékben Király Zoltán

– Magyarországon kevés olyan ember van – akár államtitkár, akár miniszter, akár rádióriporter –, akinek a neve után ne kellene feltüntetni, ki ő tulajdonképpen. Király Zoltánt azonban mindenki ismeri. Azt hiszem, érteni fogod, ha így kérdezem: hova lett a tavalyi hó? Elolvadtál?

– Nem én olvadtam el, a körülmények változtak meg és kényszerítettek megállásra. De magam is így tartottam jónak.

– Nem érzed kudarcnak azt, ami az utóbbi egy évben történt? Noha az első szabad választáson a legnagyobb aránnyal, 65,5 százalékkal választottak képviselőnek, mégis látványosan megbukott kezdeményezésed a köztársasági elnökkel kapcsolatban. Ha új választást írnának ki, látnál-e esélyt arra, hogy bekerülj a Parlamentbe?

– A végén kezdem. A jelenlegi Parlamentből kevés az olyan ember, aki bizton állíthatná, hogy a két év múlva bekövetkező választásokon be fog jutni a Parlamentbe. Ily módon én sem lehetek bizonyos ebben. Ami pedig a javaslatom elvetését illeti, nem érzem kudarcnak. Az idő engem igazolt. A köztársasági elnök és a miniszterelnök közti konfliktusok sora bizonyítja, hogy ha nincs a nép által közvetlen meghatalmazott köztársasági elnök, akkor a végrehajtó hatalom mind a köztársasági elnök, mind pedig a Parlament fölé nő.

– Na de Göncz Árpád minden különös népi felhatalmazás nélkül is jól megállja a helyét. Talpraesetten hadakozik az állami végrehajtó hatalommal.

– Ez a személyes tulajdonságaiból következik. Ahhoz azonban, hogy a kontroll szerepét betölthesse, sokkal erőteljesebb jogkörének kell lenni.

– Volt idő, amikor köztársasági elnökjelölt voltál, a szegedi szociáldemokraták javaslatára. Most így utólag nem mosolygód meg ezt az aspirációt?

– Utólag sem mosolygom meg, és akkor sem vettem túl komolyan, hiszen amikor ez szóba került, én elmondtam, hogy magamnál bölcsőbbeket, tapasztaltabbakat tartanék erre a posztra esélyesnek. De ha úgy adódik, elvállalom a feladatot.

– Antall miniszterelnök úrról mi a véleményed?

– Rendkívül fölkészült, intelligens embernek tartom, ugyanakkor rossz miniszterelnök. Óriási bízalom juttatta hatalomra. Az ország érdekeit mégis összetéveszti pártja és személyes érdekeivel. Az ország első számú vezetője sakkozik különböző pozíciókkal, személyekkel. Új hatalmi struktúra kiépítésén fáradozik.

– Erre mikor jöttél rá, Zoli?

– A Magyar Demokrata Fórum parlamenti frakciójának 1990. május 1-jei ülésén, amikor Antall József

bejelentette az SZDSZ–MDF paktumot, ahol ugyanazt éreztem, mint amit a régi rezsim idején tapasztaltam. Mint amikor még az MSZMP-frakciót hívták össze és közöltek dolgokat. Vita nem volt, a politikai bizottság döntött, az MSZMP többsége pedig tudomásul vette.

– Ez a gyakorlat folytatódik most?

– Ugyanez történt egy évvel ezelőtt az MDF-frakció ülésén, ahol Antall úr és hét ember az MDF frakcióból közölték döntésüket.

– Milyen erők alakítják az MDF-ben a kormány irányvonalát? Azt mondják, hogy Antall miniszterelnök elég nehéz helyzetben van, mert a népi-nemzeti szárnyra, Csurgákra szüksége van. A liberálisok pedig gyengék a párton belül, következésképpen ő kénytelenségből centralista.

– Ez valós, és el is fogadom, hogy ebben a helyzetben ez az út járható. De amikor az MDF-SZDSZ paktum alapján az úgynevezett alkotmányos erejű törvények körét radikálisan szűkítették, az ellen hadakoztam. Meg lehetett volna találni azokat a témákat, amelyekben eleve meg tud egyezni a hat parlamenti párt.

– Szerinted mi Csurga szerepe az MDF-en belül? Mi a politikai attitűdje?

– Szerintem Csurgának nincs politikai attitűdje, amit ő csinál, egyfajta fölvert politikai póz, szerep.

– Sokakat izgat még mindig az első országgyűlési felszólalásod. Rosszul beszéltél, ideges voltál, de rendkívül őszinte.

– A Lázár-program vitáján 1985 októberében nekem ki kellett verekednem, hogy felszólalhassak. Amiatt voltam izgatott, mert tudtam, hogy a hatalommal állok szemben és nem akarják, hogy beszéljek.

– Mi, újságírók, nem irigyeltünk téged. Valamennyien féltünk, hogy bárkit kicsinálhatnak, eltávolíthatnak. Nem értettük, hogy itt van ez a szegedi srác, és ki mer állni, és mer beszélni. Nem érezted a gyűlöletet?

– De éreztem, különösen a Parlamenten belül, de nem akartam ezzel foglalkozni.

– Ott van melletted egy 16 centiméter hosszú dosszié az archívumból. Ez a Király-féle dosszié. Töled mindent megkérdeztek. Te voltál az aktuális szépfü. Bele tudsz-e törődni abba, hogy most nem vagy más, mint egy átlagos képviselő? Egy a tucatnyi tévériporter között?

– Tényleg egy átlagos képviselő vagyok, átlagos politikus, átlagos televízió-riporter. A helyzet volt olyan, amelyben én átlagon felüli lehettem, és akkor a magam átlagos módján azt tettem, amit kellett.

HAVAS HENRIK HT. PRESS

Erdélyi Magyarság, 7. szám

A palota titka

„A rossz emlékü román diktátor a vele hasonlórú arab vezetőkkal világhuralmi terveket kovácsolt, s ezért építetett Bukarestben megalomán mértékű adminisztrációs központot, Európa igazgatása számára” – olvashatjuk az Erdélyi Magyarság 7. számában. A titkos, világtörténelmi (minden, amit a kodukátor tervezett, csak e fogalomhoz mérhető) jelentőségű utópia fontos eleme: arabokkal paktált a nagy vezér, a vele hasonlórúkkal.

Közli a lap azt a kézdivásárhelyi keltezésű levélrészletet is, ami egy Fidesz-politikus háromszéki szereplése kapcsán fogalmazódott meg. Óva intette őket a budapesti vendég a „magyarkodástól” – s erre nem találnak magyarázatot a székyly fiatalok. Ott ugyanis minden kifejezést a hely szelleme szentesít, avagy kárhoztat. Aki e dimenziókat figyelmen kívül hagyja, legjobb esetben légüres térben beszél, de megtörténhet, hogy akarata ellenére maga ellen hangolja a hallgatóságot.

Ami dokumentum-érték: részlet Lorántffy Zsuzsanna alapítólevelelőből, amivel elindította Fogaras városában a román nyelvű oktatást. Íme, néhány jellemző passzus. Az iskolának „immunitásuk azok légyen, mely a magyar scholának” az oláh Mester „Tanitszon pedig mind annyi órákon legalább amint az magyar mester...”

Jó hír a focimeccsek és a színdarabok után „vándorlóknak” (az érdekeltek egy-egy alkalomra „ki-jöttek Erdélyből” a síkvidékre tévézni...): várhatóan ősztól, de legkésőbb jövő év elejétől, a Helsinki Záróokmány szellemében, a műholdas adások révén a rádió- és tévéhullámok „bejutnak” a Kárpátok karéján túlra.

Marosvásárhelyi szerző vitatja az 1942-es történelem tankönyv rendszerezésének igazságát – főként a magyar história vonatkozásában érhetők tetten a szándékos csúsztatások, hamisítások. A hasonló szlovákiai tananyagról is olvasható szövegelemzés. A Délvidék magyar hitéletéről megállapítja a szerző: „.....anyagi alapjai a jövőben sem alakulnak megnyugtatóan, bizonyíték rá az a legújabb szerbiai jogszabály, mely szerint az egykor államosított egyházi javak visszaszolgáltatása csak a pravoszlávokat illeti”.

A nevezetes egri tanácskozásról (Erdély múltja és jövője), annak fogadtatásáról állapítja meg a lap, miszerint a magyarországi újságok többsége egyszerűen szennzáció-keltésre használta fel a történeteket, ami olvasói, mind a szervezők és résztvevők elleni vétek. Ez utób-

biakat kiszolgáltatták a román nacionalisták rohamának. Az „Eger új ostroma” iránt érdeklődők elolvashatják az ott született Nyilatkozat mérvadó (mivel teljes és nem irányul senki ellen, csupán jogot véd...) szövegét.

Milyen mértékben számíthatnak a kisebbségben élők az USA jóindulatára? – Erre a kérdésre válaszol a kolozsvári Fodor Sándor.

A Márton Áron-körlevélből idézett részlet (1948. a katolikus iskolák államosításáról) a főpap népnevelői krédóját is tartalmazza – esetleg mai vitázók hasznára. A csángók fájdalmairól egy néptanító cikkezík, s köszöntik a kilencven éves Domokos Pál Pétert, a kutatót, zenetudóst, történészt és gyakorló pedagógust, mindannyiunk egyik eszményképét.

A II. világháborús haláltáborokról, a zsidók moldvai golgotájáról és az erdélyi magyar településnevek átírási technikájáról szóló cikkekből is érdemes lenne idézni, ha a terjedelmi korlátok nem parancsolnának ezen ismertetőnek. A passzív postai terjesztés ellenére: az Erdélyi Magyarság, mint érdekvédelmi folyóirat, hódít, felvilágosít és szellemi fegyverrel látja el az arra szorulókat.

PATAKI SÁNDOR

„Körös” körül ellenség

A gazdakörök szombaton megtartott országos találkozóján, Hódmezővásárhelyen hallott előadásokból, felszólalásokból megtudhattam, országunkban százötven gazdakör alakult. Legalábbis abból a fajtából, amit az itt tanácskozáskörök képviseltek. Céljukként az információs szolgáltatás megteremtését, a kisgazdaságok termelésének megszervezését jelölték meg. Nem kevesebbet szeretnének megmondani a gazdáknak, minthogy mit, mennyit és milyen minőségben termeljenek, ráadásul kereskedni is most kell megtanítani őket. Arany- és ezüstkalászos tanfolyamokon, népfőiskolai foglalkozásokon kívánják az ismereteket közkinccsé tenni. Ideiglenes, de napjainkban a legfontosabb feladatuknak a kárpótláshoz kapcsolódó liciteken, árveréseken a kárpótoltak érdekvédelmét tekintik. Utóbbiból kiderül, e körök a régi tulajdonosokból most „visszagazdulók” érdekcsoportját ölelik fel. Ez egy természetes koncentráció erő. Való igaz, amikor pénzről, értékről van szó, észnél kell lenni. Nem mindegy, hogy az illető ötszáz vagy ötezer forintért juthat egy aranykoronányi földhöz. Tudni

kell, mikor van a hallgatás s a megszólalás ideje, hogy ne egymás ellen dolgozzanak.

Remélem, e gondolatokat sikerült a kívülálló tárgyilagosságával megfogalmaznom. Ugyanis az egész találkozó hangulatát a fenyegetettség érzete, az ellenséglátás víziója jellemezte. A tömegtájékoztató em-bereinek (úgy általában) e támadó seregben egész magas tiszti rendfokozatokat adományoztak. A meghívott Sárossy László államtitkár az FM-ből, az író és politikus Csurga István, Zacsék Gyula parlamenti képviselő és Farkas Gabriella, az MDF alelnöke egymástól eltérő gondolatmenet szerint, de a kárpótlás kapcsán az ellenség intrikájáról, ortámadásairól, a sajtó aljas, a szépet megtevesztő hazugságairól szolt. Eszerint bármit tesz a kormány a gazdasági átalakulás érdekében, ösztöztűz, hecckampány fogadja. Eleven példa erre a kedvezményes húsakció. A legmérsékeltbb hangot Für Lajos honvédelmi miniszter ütötte meg, amikor a gazdakörök múltját elemezte történész szemmel. „Amióta itt él e nép, a mezőgazdaság a kisüzemek tízezreire, a közép-

méretűek ezzeire, a nagyok százaira épült. Negyven éves epizód után e folytonosság kívánczik vissza.” A mostani gazdakörök is azt akarják, amit elődeik a múlt század végétől a negyvenes évekig tettek. A különbség csak az, hogy akkor létező gazdák tömege szervezte meg magát, most pedig a gazdatársadalom kialakulása előtt kell összeverbu-válódniuk.

Fura érzés volt számomra, hogy e kormánypolitika és parlamenti törvények által is támogatott irányzat ennyire sarokbaszorítottnak érezhette magát. Nem hiszem, hogy e kérdésekről nem ugyanúgy gondolkodókat célszerű egy skatulyába gyömöszölve ellenségévé kikiáltani. Ez a fajta ütközet előtti pszichológiai hadviselés éppúgy kifejezi a támadó félelmeit, mint ahogy a másik oldalon félelmet gerjeszt. El lehet vitatkozni azon, ki lőtt először. Nekem személy szerint szimpatikusabb lenne még a háború előtt megkötni a békét. Ha erre alkalmatlanok vagyunk, akkor valóban nem árt mindenkinek „körbe” bástyáznia magát.

Törvény és erkölcs gazdái

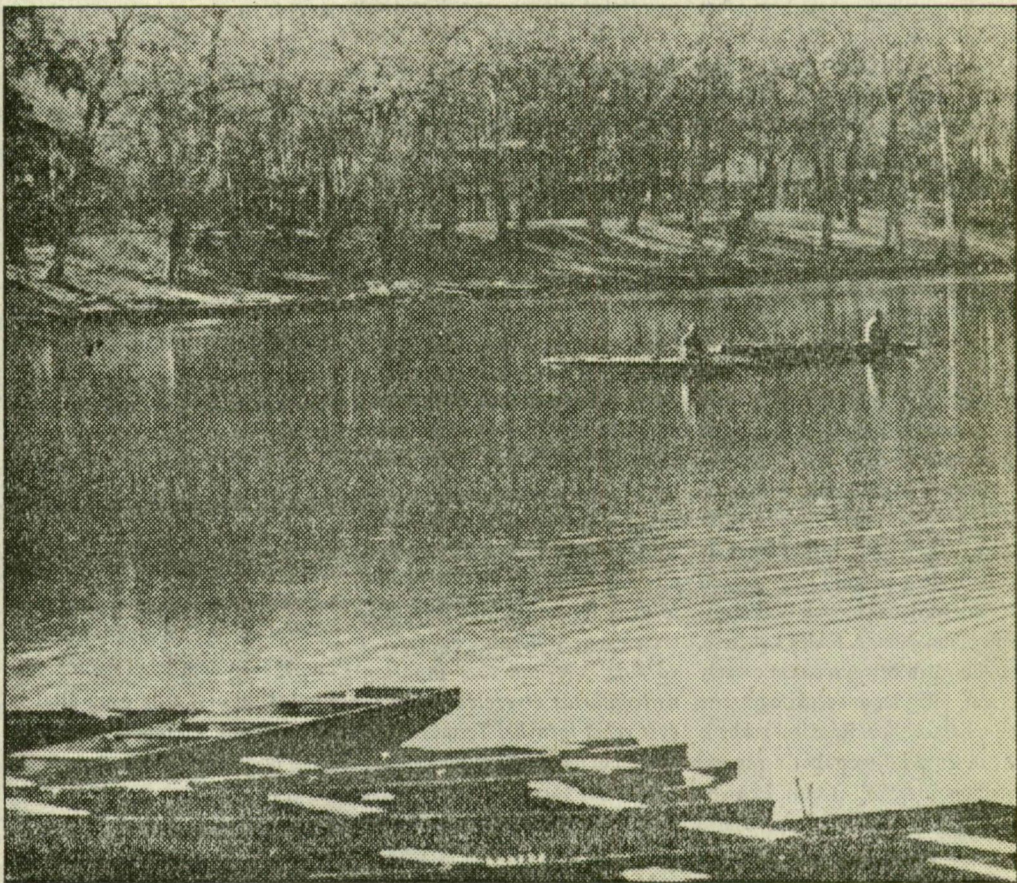
A tulajdon gazda nélkül nem lehet. Az osztatlan közös eszközök, piac, támogatás, a termelési önkorlátozás tulajdon nagy hibája, hogy személytelen, senki sem tudja, melyik része az övé, így nem is érzi a magáénak. Ma még a gazdaság egészében az állam a legnagyobb birtokos, a mezőgazdaságban a szövetkezetek tagságának egésze. Kétségtelen tény, annak idején a központi akarat magángazdák tömegétől vette el a saját földjét, jószágait, eszközeit. A csak áttételesen tulajdonossá tett tagság elé kész kottát tett a gondoskodó állam, s ha nem aszerint zenélt, nem kapott hozzá hangszert a kizsákmányolás újraelosztását jelentő támogatási kerettől. A hetvenes-nyolcvanas években közgazdasági játékszabályokká oldódott az e tulajdon felett álló, de tulajdonosként viselkedő állam dirigáló kedve.

A téveszkek, szakszövetkezetek a szabadság táguló köreit maguk is fesztítették, s már a rendszerváltás előtt csatáztak a reformerők a valódi tulajdonossá válásért. A vagyon felét legtöbb helyen nevesítették, s a tendencia a teljes osztás felé mutat. Ez lehet az alapja a tulajdonon alapuló újjá- vagy újraszövetkezésnek és a magánvállalkozásoknak. A földhöz, mint különleges jószághoz, eddig nem volt szabad hozzányúltni, a törvény lemaradásban van az élethez képest. A tervezett új szövetkezeti és földtörvény szerint a bér munkásként kezelt tag végre gazda lehet. Az már az ő gondja, hogy társas vállalkozásban vagy egyedül vág a piacgazdálkodásnak nevezett, az átmenet sok-sok ellentmondásával terhelt világba. Az új alapokon álló érdekvédelmi szervezetek, egyesületek, kamarák kezdeti, botladozó lépéseiket teszik a mezőgazdaság létfeltételeinek, a piaci igényeken alapuló termelés nyugati mintákon alakuló kelléktárának megteremtéséért. Tőke,

eszközök, piac, támogatás, a termelési önkorlátozás tulajdon nagy hibája, hogy személytelen, senki sem tudja, melyik része az övé, így nem is érzi a magáénak. Ma még a gazdaság egészében az állam a legnagyobb birtokos, a mezőgazdaságban a szövetkezetek tagságának egésze. Kétségtelen tény, annak idején a központi akarat magángazdák tömegétől vette el a saját földjét, jószágait, eszközeit. A csak áttételesen tulajdonossá tett tagság elé kész kottát tett a gondoskodó állam, s ha nem aszerint zenélt, nem kapott hozzá hangszert a kizsákmányolás újraelosztását jelentő támogatási kerettől. A hetvenes-nyolcvanas években közgazdasági játékszabályokká oldódott az e tulajdon felett álló, de tulajdonosként viselkedő állam dirigáló kedve.

A téveszkek, szakszövetkezetek a szabadság táguló köreit maguk is fesztítették, s már a rendszerváltás előtt csatáztak a reformerők a valódi tulajdonossá válásért. A vagyon felét legtöbb helyen nevesítették, s a tendencia a teljes osztás felé mutat. Ez lehet az alapja a tulajdonon alapuló újjá- vagy újraszövetkezésnek és a magánvállalkozásoknak. A földhöz, mint különleges jószághoz, eddig nem volt szabad hozzányúltni, a törvény lemaradásban van az élethez képest. A tervezett új szövetkezeti és földtörvény szerint a bér munkásként kezelt tag végre gazda lehet. Az már az ő gondja, hogy társas vállalkozásban vagy egyedül vág a piacgazdálkodásnak nevezett, az átmenet sok-sok ellentmondásával terhelt világba. Az új alapokon álló érdekvédelmi szervezetek, egyesületek, kamarák kezdeti, botladozó lépéseiket teszik a mezőgazdaság létfeltételeinek, a piaci igényeken alapuló termelés nyugati mintákon alakuló kelléktárának megteremtéséért. Tőke,

TÓTH SZELES ISTVÁN

FOTÓ: GYENES KÁLMÁN